

Eurojusti aruanne inimkaubanduse kohta

Kuupäev:

16.2.2021

URL

Piiriülese inimkaubanduse juhtumid on keerulised ning neid on raske uurida ja nende eest vastutusele võtta. Neist ilmneb organiseeritud kuritegelike rühmituste oluline osalus. Õiguskoostöö lünkade korral kannatavad inimkaubanduse ohvrid. 2020. aasta oktoobris märkis Euroopa Komisjon inimkaubanduse vahearuanDES, et liikmesriikide õigusalasused on väljendanud suurt muret seoses **õiguskoostöö raskustega**. Käesoleva aruande koostas Euroopa Liidu Kriminaalõigusalase Koostöö Amet (Eurojust), et nendele probleemidele reageerida. Aruandes on **lahendused**, millega amet aitab lahendada keerukaid inimkaubanduse juhtumeid, mis nõuavad õigusalast koordineerimist. Aruande teavet kasutatakse ka inimkaubanduse vastases tulevases ELi strateegias. Aruanne väljendab Eurojusti valmisolekut olla tulevases strateegias üks keskseid osalisi, andes inimkaubanduse vastase võitluse operatiivmõõtmele olulist lisaväärtust. Aruande lõppeesmärk on aidata kaasa inimkaubitsejate edukale kohtu ette toomisele, kaitstes samal ajal ohvreid.

Juhend koosneb kahest põhiosast. Esimene käsitleb uurimiste koordineerimist ja teine ohvrite õigusi. Aruanne tugineb praktilistele kogemustele, mis saadi Eurojusti toetusest inimkaubanduse uurimistele aastatel 2017–2020. Kokku valis Eurojusti inimkaubanduse vastase võitluse töörühm analüüsimiseks 91 inimkaubanduse juhtumit, millest 31 on esitatud käesolevas aruandes. Iga juhtum näitlikustab paljusid kaasnenud õiguslikke ja praktilisi probleeme, toob heade tavade näiteid ja annab suunatud soovitusi. Kokku antakse **18 soovitusi**, mis täiendavad soovitusi varasemates Eurojusti inimkaubanduse aruannetes. Soovitused on peamiselt suunatud prokuröridele, kohtunikele ja õiguskaitseasutustele.

1. Kõigi inimkaubanduse ohvrite õiguste austamise kohustuse raames peaksid kõik riigid ja osalejad tegema **varajast koostööd ja koordineerima tegevust**.
2. Enne inimkaubanduse juhtumi Eurojustile esitamist tuleks kõigepealt **vahetada teavet politsei tasandil** ja võrrelda andmeid Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ameti (**Europol**) andmebaasidega. See aitab tuvastada sidemeid teiste riikidega, algatada nendes kriminaalmenetlusi ning tuvastada kahtlusalused, ohvrid ja nende asukohad enne õiguskoostöö küsimustega tegelemist.
3. Kui liikmesriikide ametiasutused jagavad Europoliga asjakohast teavet, peaks Europoli osutatav toetus kaasnema **Eurojusti kaasamisega**; mõnel juhul võib Eurojust toetada ka isegi esimest teabevahetust Europoliga, olenevalt asjaomasest riigi õiguskaitse süsteemist. Niipea, kui Europol saab inimkaubanduse juhtumi kohta teavet, saab Eurojust aidata algatada kohtumenetlusi, mis on õiguslikust seisukohast parim raamistik, mille alusel alustada ka ohvrite kaitse menetlusi.
4. Eurojustile tuleks teatada piiriülesed inimkaubanduse uurimised, et leida, kas teistes ELi riikides ja mujal toimuvad **paralleelsed kriminaalmenetlused**. Eurojust saab aidata selliseid menetlusi **koordineerida** või **algatada**.
5. Kui avastatakse aktiivne kuritegelik rühmitus, **peaksid kõik asjaosalised riigid reageerima ja aktiivselt** osalema tõendite kogumisel ja rühmituse lammutamisel, eelistatavalt korraldades igas jurisdiktsioonis uurimisi, et tuvastada igas riigis sooritatud kuriteod. Koostöö piirdumine Euroopa uurimismääruste väljastamisega tekitab riski, et kurjategijad kaotatakse ja neid ei tooda kohtu ette.
6. Alati tuleks arutada ühiste uurimiserühmade sobivust keerukate inimkaubanduse juhtumite korral, mis nõuavad tihedat koordineerimist või raskeid ja pingelisi uurimisi, mis on seotud ühe või mitme riigiga.

Ühiste uurimisrühmade kasutamine inimkaubanduse juhtumite korral võimaldab dünaamilist ja tihedat koostööd, ühiseid uurimiseesmärke ning paindlikkust ja kiirust uurimistoimingute kohandamisel juhtumi asjaoludega. Eurojust toetab ühiste uurimisrühmade kõiki praktikuid.

7. Kohe alguses tuleks luua otsene ennetav teabevahetus ühise uurimisrühma raames. Üks parimaid tavasid on teabevahetuse **kontaktpunktide määramine ühises uurimisrühmas**.
8. Kui ühes riigis ühise uurimisrühma raames kogutud tõendeid kavatakse kasutada teises riigis, soovitatatakse **tõendite vastuvõetavust** arutada Eurojustis koordineerimiskoosolekul. Väga kasulik on lisada ühiste uurimisrühmade kokkulepetele **lisad**, milles on tõendite kogumiseks vajalikud õigussätted.
9. Pingelist ja rasket uurimist nõudvate, paljude ohvrite ja suurte kuritegelike rühmitustega inimkaubandusjuhtumite korral võiks paluda **Eurojusti operatiivosakonnalt** toetust kogutud teabe ja tõendite analüüsimiseks, et leida uurimise võimalikud ühised ja/või vastuolulised elemendid.
10. Kõik ühise uurimisrühma liikmed peaksid kohe alguses arutama asjaolusid, mille korral **ühine uurimisrühm lõpetab tegevuse** oma riigi õigussätete kohaselt.
11. **Finantsuurimisi** tuleks alata konfiskeerimise eesmärgil.
12. **Kolmandate riikidega** seotud inimkaubanduse juhtumid saab edastada Eurojustile toetuse saamiseks.
13. Võimalike **kohtualluvuskonfliktide** korral saab Eurojust aidata liikmesriikide ametiasutusi, kasutades oma juhtumikirjeldusi ja menetluste üleandmise ühissuovitust.
14. Otsustamisel, mis kohtualluvuses esitatakse süüdistus, tuleks pöörata suurt tähelepanu **ohvrite huvidele ja kaitsele**.
15. Inimkaubanduse juhtumite korral tuleks rohkem kasutada Eurojusti koordineerimiskeskusi, et kasutada ühismeetmete koordineerimist eri riikides (kinnipidamised, arestimised ja läbiotsimised).
16. Kohtu- ja õiguskaitseasutused peaksid alati eelnevalt arutama **inimkaubanduse ohvrite** huve ja kaitset ning võtma meetmeid, et tagada nende kaitse **ühismeetmepäevade ajal ja hiljem**. Eurojust saab aidata ühismeetmepäevade korraldamisel ja reaajas koordineerimisel.
17. **Ohvrite paremaks tuvastamiseks** tuleks Europol ja Eurojust kaasata uurimise varajases etapis; täiskasvanute veebikohti tuleks aktiivselt jälgida; tuleks nõuda teavet rahavoogude kohta, et tuvastada võimalike ohvrite nimed ja asukohad; ning hankida kahtlusaluste ja võimalike ohvrite broneeringuinfot. **Suurem tähelepanu ohvritele** toob kaasa suurema edu inimkaubanduse juhtumites süüdistuste esitamisel.
18. Kõik ühiste uurimisrühmade osalised peaksid arutama võimalust **lähetada** inimkaubanduse võimalike ohvrite küsitlemiseks **eriametnikke** ning arvestama inimkaubanduse lapsohvrite eripära. Kui ühist uurimisrühma ei ole moodustatud, võib Euroopa uurimismääruse väljastada kooskõlas Euroopa uurimismääruse direktiivi 2014/41/EL artikli 9 lõigetega 4 ja 5.